

MARJANOVIĆ, Vlado, slikar (Livno, 10. X. 1906 — Krušćica kraj Viteza, 11. IX. 1958). Slikarstvo učio kod B. Čikoša-Sesije u Zagrebu i u ateljeu G. Jurkića u Sarajevu. Diplomirao na Akademiji u Rimu 1928. God. 1932—34. radio zidne slike i izvodio konzervatorske radove u crkvama u Dalmaciji (Vrlika, Knin, Drniš, Zlarin, Primošten, Lovreč). Na realistički način slikao portrete, žanr-prizore i krajolike (*Autoportret*, *Portret žene s djetetom*, *Praskozorje u Krušćici*).

LIT.: S. Tihčić, Stvaranje u samoći, Oslobođenje, 15. IX. 1959.

R.

MARKGRAF, Luka, slikar pavlin (Bamberg ? — samostan Lepoglava, 25. VIII. 1704). Zavjet u Lepoglavu položio 1694; spominje se kao »arte pictor«. Bio je aktivan u vrijeme ukrašavanja samostanskih prostorija oko 1700, kada se slavila 300. godišnjica osnutka samostana. Djela mu nisu očuvana.

LIT.: Horvat—Matejčić—Prijatelj, Barok. — M. Mirković, Ivan Krstitelj Ranger i pavlinsko slikarstvo, u katalogu: Kultura pavlina u Hrvatskoj, 1244—1786, Zagreb 1989.

R.

MARKO ANTONIO, drvorezbar iz Venecije (XVI. st.). God. 1572. izradio je za hvarsku katedralu drvena korska sjedala u kasnogotičkome slogu. Stilski retardacija rezbarija tumači se ugledanjem na starija, propala sjedala u crkvi.

LIT.: C. Fisković, Hvarska katedrala, Split 1976, str. 70.

MARKO IZ APULIJE, slikar (XIV. st.). Obvezao se 1351. u Dubrovniku da će izraditi misal ukrašen minijaturama. Iz dokumenata je poznato da je radio i slike.

LIT.: J. Tadić, Grada.

MARKOJEVIĆ, Božidar Nikolin, slikar (XV. st.). Prvi se put spominje u dubrovačkim dokumentima 1434; obvezuje se 1439. da će izraditi pokrivač sa zlatnim rubom, a 1440. da će oslikati jednu škrinju.

LIT.: J. Tadić, Grada.

MARKO NIKOLETOV, drvorezbar iz Venecije. Obvezao se 1385. u Zadru da će izdijelati šest rezbarenih mreža za ogradu stubišta u kući Banjola de Gallo. Iste je godine izradio za slikara Menegella Ivanova de Canal rezbareni okvir i podlogu za sliku. Spominje se i prilikom izrade rezbarena retabla za gl. oltar stolne crkve u Zadru, što ga je radio zajedno s drvorezbarom Martinom Hermanovim.

LIT.: I. Petricoli, Umjetnička obrada drveta u Zadru u doba gotike, Zagreb 1972.

R.

MARKOTIĆ, Vladimir, arheolog (Banja Luka, 16. VII. 1920 — Calgary, 18. XI. 1994). Studirao na Filozofskome fakultetu u Zagrebu i Grazu. Doktorirao (1962) s tezom *Starčevo i Vinča* na Harvardovu sveučilištu (SAD). Predavao na sveučilištima u SAD (Indiana, Illinois), od 1965. profesor na Sveučilištu u Calgaryju (Kanada). Bavi se prapoviješću Europe, posebno neolitikom, te srednjovj. hrvatskom umjetnošću i stećcima.

BIBL.: O nekim stilskim promjenama u pretpovijesti, u zborniku: *Adriatica prae-historica et antiqua*, Miscellanea Gregorio Novak dicata, Zagreb 1970; *The Medieval Tombstones of Bosnia and Herzegovina*, Proceedings of the 11th Annual Chacmool Conference, Calgary 1981; *The Vinča Culture*, Calgary 1984.

B. Čk.

MARKOVA SPILJA, prapov. nalazište na krajnjem SZ dijelu otoka Hvara. Debljina kulturnih slojeva iznosi oko 13 m, a sadržavaju nalaze (keramika, životinjska plastika, nakit) iz starijega, srednjega i kasnoga neolitika, eneolitika, brončanoga i željeznoga doba, te iz vremena grč. kolonizacije i rim. vladavine. Neolitička keramika pripada trima kulturnim grupama: nalazi iz starijega neolitika vežu se uz impresso-cardium grupu, iz srednjega uz danijsko-ripolsku i iz kasnoga neolitika uz hvarsku kulturu.

LIT.: G. Novak, Markova spilja na otoku Hvaru, Arheološki radovi i rasprave, 1, Zagreb 1959; II, 1962; IV—V, 1967; VI, 1968; VII, 1974; VII—IX, 1982. — B. Čekić, Kamene i koštane rukotvorine Markove spilje, ibid., VII, 1974; VII—IX, 1982.

B. Čk.

MARKO VENDRAMUSOV, zvonoljevač (Venecija, XIV. st.). Salio je 1336. zvono za crkvu benediktinki u Rabu te zvono na Gospinoj crkvi u Putnikovićima na Pelješcu. Prilikom arh. iskapanja nađeno je njegovo zvono na bos. kraljevskom gradu Bobovcu (izloženo u Zemaljskome muzeju u Sarajevu).

LIT.: P. Anđelić, Bobovac i Kraljeva Sutjeska, Sarajevo 1973.

MARKOVIĆ, Andrija, korčulanski klesar (XV. st.), sin Marka Miličevića, također kamenara. God. 1438. obvezao se s K. Bogdanićem da će Onofriju di Giordanu della Cavi isporučiti s Korčule kamen za gradnju velike česme u Dubrovniku; 1442—45. izradio glavne stupove s kapitelima za katedralu u Korčuli. Suradivao više godina na popravku Kneževa dvora

u Dubrovniku, za koji kleše vijence i dijelove lukova. God. 1444. i 1447. obvezao se ugovorom Jurju Dalmatincu da će isporučiti kamen za gradnju šibenske katedrale. Od njegova imena je patronimik poznate klesarske obitelji → *Andrijići*, a kamenarstvom su se bavila i dva njegova brata *Ratko* i *Ivanac Miličević*.

LIT.: C. Fisković, Korčulanska katedrala, Zagreb 1939, str. 21, 90. — Isti, Naši graditelji i kipari XV i XVI stoljeća u Dubrovniku, Zagreb 1947, str. 44 i 145. — V. Foretić, Podrijetlo porodice korčulanskih kamenara Andrijića, Peristil, 1960, 3.

R.

MARKOVIĆ, Dimitrije, slikar (Rijeka, 22. XII. 1853 — Zagreb, 14. I. 1919). Školovao se na Umjetničko-obrtnoj školi u Beču (1874—76) i na Akademiji u Firenci (1876—78, 1880/81). Bio je profesor crtanja u Bjelovaru i Osijeku, od 1910. živio u Zagrebu. Slikao portrete, pejzaže iz Istre i S primorja, te pov. i mit. kompozicije (*Posljednji trenuci Katarine Zrinske*, 1904). Bavio se restauriranjem slika.

LIT.: B. Belan, Dimitrije Marković, Osijek 1990. — J. Ambuš, Od Babića do Vidovića (katalog), Zagreb 1993.

O. Šr.

MARKOVIĆ, Georgije, slikar (sred. XIX. st.); bogoslov u Pakracu, potom paroh u Daruvaru, Pakracu i Virovitici. Naslikao 1844. portret Jovana Simonovića, građanina iz Osijeka, a 1855. ikonostas crkve u Virovitici. Njegov sin *Teodosije*, paroh u Daruvaru, naslikao je nekoliko ikonostasa po seoskim crkvama u pakračkoj parohiji, a za vladličanski dvor u Pakracu velike portrete vladike Nikanora Grujića.

MARKOVIĆ, Joakim, slikar (Budim, ? — ?, 1757). Živio oko 1740. u Petrovaradinskoj Šanci. Boravio potom u Severinu kraj Bjelovara. U seoskoj crkvi u Plavšincu kraj Koprivnice naslikao 1750. na podnožju ikonostasa dvije slike: *Dolazak Srba i Hrvata za vrijeme bizantskoga cara Vasilija Makedonca* i *Predaja privilegija iz 1612. predstavnicima srpskoga naroda, od strane cara Rudolfa II.*, prve pov. kompozicije srp. umjetnosti u XVIII. st. Njegovo najbolje očuvano djelo je ikonostas u crkvi Sv. Tome u selu Dišniku iz 1750.

LIT.: D. Medaković, Dve istoriske kompozicije slikara Joakima Markovića iz 1750. Zbornik muzeja primjenjene umjetnosti (Beograd), 1959, 5. — Isti, Ikonostas Joakima Markovića u selu Dišniku, Zbornik za likovne umjetnosti (Novi Sad), 1969, 5.

R.

MARKOVIĆ, Nikola, klesar i graditelj (XV. st.), podrijetlom iz Korčule. Obvezao se da će 1469. s R. Bogosalićem izraditi 11 bifora za Knežev dvor u Dubrovniku; 1470. zajedno grade kameno pjevalište u crkvi Sv. Sebastijana u Dubrovniku. God. 1478. odlazi s Markom Andrijićem u Mantovu, gdje obojica rade na palači Valenti.

LIT.: C. Fisković, Naši graditelji i kipari XV. i XVI. stoljeća u Dubrovniku, Zagreb 1947, str. 44, 46, 94, 126, 148.

D. Kt.

MARKOVIĆ, Pavao, klesar i graditelj (XV. st.), podrijetlom s otoka Korčule. Izradio 1442. nekoliko kapitela, stupova i dijelove pročelnih vijenaca za Knežev dvor u Dubrovniku, a 1446. sagradio crkvu Sv. Vida u Žrnovu na Korčuli.

LIT.: C. Fisković, Naši graditelji i kipari XV. i XVI. stoljeća u Dubrovniku, Zagreb 1947, str. 27.

MARKOVIĆ, Vladimir, povjesničar umjetnosti (Daruvar, 11. XII. 1939). Na Filozofskom fakultetu diplomirao 1964, magistrirao 1972. i doktorirao 1978. tezom o zidnome slikarstvu XVII. i XVIII. st. u Dalmaciji. Od 1964. predaje na Odsjeku za povijest umjetnosti zagrebačkoga Filozofskoga fakulteta. Istražuje baroknu arhitekturu i slikarstvo u Hrvatskoj te suvremenu umjetnost.

BIBL.: *Crteži Otona Glihe 1964—68*, ŽU, 1968, 7—8; *Anton Erhard Martinelli, graditelj Althanovog dvorca u Čakovcu*, Radovi IPU, 1972, 1—2; *Barokni dvorci Hrvatskog zagorja*, Zagreb 1975; *Mit i zbilja na zidnim slikama u Sorkočevićevom ljetnikovcu u Rijeci dubrovačkoj*, Prilozi—Dalmacija, 1980; *Pietro Passalacqua u Dubrovniku*, Peristil, 1981, 24; *Gromače — vraćanje izvorima*, u monografiji: *Oton Gliha*, Zagreb 1983; *Zidno slikarstvo 17. i 18. stoljeća u Dalmaciji*, Zagreb 1985; *Prilog slikarstvu 16. stoljeća u Dubrovniku*, Peristil, 1984—85, 27—28; *O baroknim dvorcima u Hrvatskoj*, Radovi IPU, 1987, 11; *Slikarstvo*, u katalogu: *Zlatno doba Dubrovnika*, Zagreb 1987; *Ljetnikovac Bozdari u Rijeci dubrovačkoj* i *Marino Groppelli*, Prilozi—Dalmacija 1990; *Kuća i prostor grada u Dubrovniku nakon potresa 1667. godine*, Radovi IPU, 1990, 14; *Slika Martina de Vosa u Slanskom primorju kod Dubrovnika*, Prilozi—Dalmacija, 1991; *Nikola Božidarević u Rimu*, u zborniku: *Likovna kultura Dubrovnika 15. i 16. stoljeća*, Zagreb 1991; *Crkva Sv. Servola u Bujama — izgradnja i arhitektura*, Peristil, 1991, 34; *Neopalladijske jednobrodne crkve 18. stoljeća u sjevernojadranskoj Hrvatskoj*, Prilozi—Dalmacija, 1992 (Prijatelj zbornik, II); *Hrvatska*, u knjizi: *The Baroque in Central Europe — Places, Architecture and Art*, Venecija 1992; *Jednobrodne crkve s parom kapela u Istri iz 17. i 18. stoljeća*, Peristil, 1992—93, 35—36.

R.

MARKOVIĆ, Zdenka, književnica (Požega, 10. I. 1884 — Zagreb, 13. XI. 1974). Diplomirala na Filozofskome fakultetu u Zagrebu, doktorirala 1914. u Fribourgu (Švicarska). Autorica je monografije *Frangeš*

Mihanović — *Biografija kao kulturnohistorijska slika jedne epohe hrvatske likovne umjetnosti*, Zagreb 1954.

MARKS, Aleksandar, autor crtanih filmova (Čazma, 29. VI. 1922). Završio studij na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu. Crtanim filmom bavi se od 1952. U početku suradnik V. Mimice u filmovima *Samac*, *Inspektor se vratio kući*, *Mala kronika*, *Tifusari*; od 1960. crta i s V. Jutrišom režira filmove *Mrav dobra srca* (1965), *Muha* (1966), *Sizif* (1967), *Pauk* (1969), *Ecce homo* (1971), *Mōra* (1977), *Pogrebnik* (1979), *Crna ptica* (1980). Crtež mu je čist i monumentaln, radnja stilizirana i usporena; sklon je fantastičnim i simboličnim motivima. Nagrađen na festivalima u Puli, Beogradu, Berlinu, Leipzigu, Locarnu, Cannesu, Veneciji, Oberhausenu, Trstu i Chicagu. Bavio se karikaturom i ilustracijom. R.

MARKUŠEVEC, selo S od Zagreba. Župna crkva Sv. Šimuna i Jude gotička je (1476), barokizirana, sada dvobrodna građevina s oktogonalm zvonikom uz gl. pročelje (1702). Na ulazu je gotički dovratnik s okovanim vratima. Obje poligonalne apsida imaju gotičke križne svodove. Crkva ima propovjedaonicu (oko 1755), kasnogotičku monstrancu (XVII. st.), pacifikal, ciborij i relikvijar Sv. Šimuna (XVIII. st.). — Kraj crkve je kapela Marije Vinske (oko 1753) s iluzionističkim zidnim slikama. Na ulazu su majstorski izrađene rešetke od kovana željeza (1754), a u kapeli propovjedaonica (1759) s kipičima Adama i Eve te oltar (1753) s gotičkim drvenim kipom Majke Božje (oko 1470–80). Kraj crkve je jednokatna župna kurija (1793). — U okolici ima prapov. i ant. nalaza, a u Markuševečkoj Trnavi je arheol. lokalitet Gradišće.

LIT.: Župa sv. Šimuna i Jude Tadeja Markuševec, Zagreb 1976. — *Horvat–Matejčić–Prijatelj*, Barok. A. Ht.

MARKUZ, Josip, naivni kipar (Roženica kraj Velike Gorice, 5. I. 1904). Po zanimanju mlinar. Kiparenjem se bavi od 1922. Poticaje za rad davao mu je književnik Slavko Kolar, te je M. pojedine kipove radio prema likovima iz njegove proze. Većina Markuzovih radova varira biblijske motive (oltar u Roženici), svrstavajući se u krug sakralne skulpture naivna izraza.

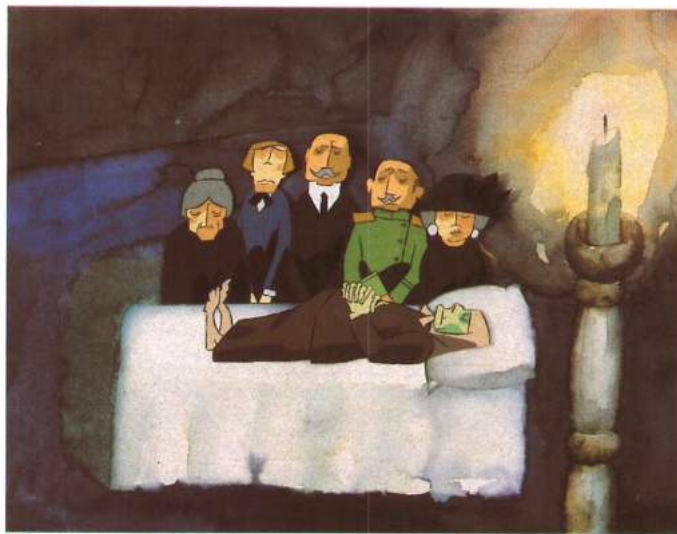
MARMORO, Francesco, tal. vojni graditelj (XV. st.); rodom je iz Pone kraj Milana. U službi Dvorskoga ratnoga savjeta radi od 1576. na fortifikacijama u Fürstenfeldu i Radgoni, a 1581. zamjenjuje J. Vintanu na dužnosti glavnoga vojnoga graditelja Vojne krajine. Obilazio je utvrde i izvještavao o njihovom stanju (1590. šalje izvještaj o Koprivnici i Križevcima, a 1593. o utvrdama Zagreba, Koprivnice, Varaždina i Đurđevca). Projektira utvrde, granične stražarnice i druge vojne zgrade; izradio plan obnove postradaloga kaptolskoga kaštela u Sisku.

LIT.: R. Kohlbach, Steirische Baumeister, Graz 1961, str. 478. M. Kru.

MAROEVIĆ, Ivo, povjesničar umjetnosti i muzeolog (Stari Grad na Hvaru, 1. X. 1937). Povijest umjetnosti diplomirao u Zagrebu (1960), gdje je i doktorirao 1971 (*Sisak — grad i graditeljstvo*). Voditelj dokumentacije i ravnatelj Restauratorskoga zavoda Hrvatske (1969–83); od 1983. profesor muzeologije i zaštite spomenika na Filozofskome fakultetu u Zagrebu. Istražuje povijesni i suvremeni urbanizam i arhitekturu, piše o metodologiji zaštite spomenika kulture. Bavi se kritikom arhitekture.

BIBL.: *Graditeljska obitelj Grahov*, Zagreb 1969; *Život i djelo arhitekta Ive Zemljaka*, Iz starog i novog Zagreba, V, Zagreb 1974; *Prilog teoriji dokumentacije radova na spomenicima kulture*, Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske, 1975, 1; *Novo u starom* (katalog), Zagreb 1976; *O historicizmu u Zagrebu*, Peristil, 1977, 20; *Grad 19. stoljeća na sjeveru Hrvatske*, ibid, 1978, 21; *O održavanju spomenika kulture*, Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske, 1978–79, 4–5; *Arhitektura sedamdesetih godina u Hrvatskoj*, Arhitektura, 1981, 176; *Arhitektura 70-ih godina u Hrvatskoj* (katalog), Zagreb 1982; *Stambena kuća — konstitutivni element naselja*, ŽU, 1985, 39–40; *Zgrada župnog dvora u Prelogu*, Radovi IPU, 1985, 9; *Sadašnjost baštine*, Zagreb 1986; *Prijedlog za tipologiju stambene arhitekture u Zagrebu u drugoj polovici 19. stoljeća*, Radovi IPU, 1988, 11; *Povijesni grad kao dokument*, ibid, 1989, 12–13; *Zagrebačka arhitektura 80-ih godina* (katalog), Zagreb 1990; *Zagrebačka arhitektura osamdesetih godina*, Radovi IPU, 1992, 16; *Uvod u muzeologiju*, Zagreb 1993. R.

MAROEVIĆ, Tonko, povjesničar umjetnosti i književnik (Split, 22. X. 1941). Diplomirao u Zagrebu (1963), gdje je i doktorirao 1976 (*Likovna umjetnost u hrvatskoj književnosti od moderne do danas*). Asistent na katedri za povijest umjetnosti srednjega vijeka Filozofskoga fakulteta u Zagrebu (1964–70), od 1970. radi u Institutu za povijest umjetnosti u Zagrebu. Istražuje suvremenu hrv. umjetnost; objavljuje lik. kritike i rasprave u periodicima (*Telegram*, *Hrvatski tjednik*, *Život umjetnosti*, *Čovjek i prostor*), predgovore katalogima (Š. Perić, Z. Kauzlarić-

A. MARKS, kadar iz crtanog filma *Pogrebnik*

-Atač, A. Kuduz, R. Janjić, J. Bratanić, E. Murtić, R. Goldoni, Ž. Lapuh, B. Baretić) i mapama grafike (*Ivan Lovrenčić*, Zagreb 1975; *Ivica Šiško*, Zagreb 1977; *Proljeće '92*, Zagreb 1992; *Samo tebe volim, o! Krocacijo*, Zagreb 1992) te monografije. Piše pjesme, radijske drame i književne kritike; bavi se prevodjenjem.

BIBL.: *Polje mogućeg* (zbirka lik. kritika), Split 1969; *Ordan Petlevski* (katalog), Zagreb 1969; *Marino Tartaglia* (katalog sa Ž. Čorak), Zagreb 1976; *Danteovske teme i motivi u hrvatskoj likovnoj umjetnosti*, Dubrovnik 1976, 1–2; *Historicizam na redu*, ŽU, 1978, 26–27; *Ernest Tomašević* (katalog), Zagreb 1979; *Između slike i riječi*, ŽU, 1979, 28; *Problemi realizma*, Zbornik trećeg programa Radio Zagreba, 1981, 6; *S onu stranu zaglavog kamena*, nekoliko pretpostavki za raspravu o hrvatskoj likovnoj umjetnosti sedamdesetih godina, ŽU, 1981, 31; *Meštrović danas*, Mogućnosti, 1983, 10–11; *Post prije transa* (katalog), Zagreb 1983; *Zdenko Kolacio* (predgovor monografiji), Zagreb 1984; *Boris Bučan*, plakati, Zagreb 1984; *Nives Kavurić-Kurtović*, Zagreb 1986; *Boris Mardešić*, Zagreb–Pula 1986; *Dragica Cvek-Jordan*, Zagreb 1987; *Ivan Lacković-Croata*, Zagreb 1987; *Ivan Meštrović* (katalog), Milano 1987; *Dimitrije Popović* (katalog), Zagreb 1987; *Kosta Angeli Radovani* (katalog), Pordenone 1988; *Vasilije Jordan*, Zagreb 1989; *Ivan Rahuzin* (katalog), Zagreb 1990; *Kiparstvo 19. i 20. stoljeća*, u katalogu: Tisuću godina hrvatske skulpture, Zagreb 1991; *Miroslav Šutej* (katalog), Zagreb 1991; *Vladimir Varljaj*, 1895–1962 (katalog), Zagreb 1993; *Ivan Večenaj* (s Andrianom Škunca), Zagreb 1994. R.

MAROHNIĆ, Zvonimir, arhitekt (Varaždin, 23. XI. 1915). Studij arhitekture završio u Zagrebu 1946. God 1955–72. vodi arhitektonski biro »Marohnić«. Jedan je od pokretača časopisa »Čovjek i prostor« (1954), čiji je glavni urednik do 1960. Bavi se projektiranjem javnih i stambenih zgrada i interijera te oblikovanjem namještaja. Od izvedenih djela izdvajaju se vila »Izvor« na Plitvičkim jezerima (1954, s R. Marasovićem), vile u Jurjevskoj ul. 34, Rockefellerovoj ul. 55 i 57, Ul. G. Kovačića 13, Zamenhofovoj ul. 21 i 23 (1957–65), zgrada republičkih sekretarijata na Trgu D. Iblera 9 (1961), stambena zgrada u Vlaškoj ul. 59 (1962), poslovne zgrade u Savskoj ul. 60–64 (1963), neboderi u Prilazu baruna Filipovića 47 (1965), Imunološki zavod u Rockefellerovoj ul. (1968) — sve u Zagrebu, te hotel »Amfora« na Hvaru (1969) i Institut za bilje u Rugvici (1970). Važnije su realizacije interijera zgrade na Radićevu trgu 1 i 2 (1947–54), Dvora u Visokoj ul. 22 (1955. i 1974), vile Weiss (1957), vile u Nazorovoj ul. 70 (1959), poslovnih prostorija tvornice »Prvomajska« (1964) te zgrade Sabora na Radićevu trgu (1979). J. M. M.

MAROEVIĆ, Antun, dubrovački klesar. God. 1404. izrađuje dekorativne dijelove za zvonik dominikanske crkve te za privatne palače u Dubrovniku. LIT.: C. Fisković, Naši graditelji i kipari XV. i XVI. st. u Dubrovniku, Zagreb 1947, str. 112, 113.

MAROTTI, Franjo, drvorezbar (Spinčicevo Selo kraj Kastva, 25. VII. 1811 – ?). Učio drvorezbarstvo u Zagrebu i Zadru. Radeći u Kastvu, izrađivao je po narudžbama iz okolnih naselja, te Trsta i Venecije, većinom drvene oltare u pov. stilovima s imitacijom mramora.

LIT.: B. Vižintin, Majstor kamena i drva, Riječki list, 1953, 1.

MAROVIĆ, Ana, slikarica (Venecija, 7. II. 1815 – 4. X. 1887). Kći uglednoga Bokelja iz Dobrote, stekla visoku naobrazbu. Uz prozni i pjesnički književni rad (objavila 12 knjiga) slikala je u ulju u renesansnoj tradiciji (*Majka Božja*, 1841; *Sv. Terezija Avilska*, 1842; *Spasitelj*, 1844; *Karmelska Djevoja*, 1845, dvorska kapela u Schönbrunn; *Žalosna Majka*, 1850, Santa Maria del Pianto u Veneciji).